

Emina Hasanagić*

Reguliranje državne pomoći u pravu Bosne i Hercegovine u kontekstu evropskih integracionih procesa

Sadržaj

1. Uvod
2. BiH i evropski integracioni procesi
 - 2.1. Proces stabilizacije i pridruživanja
3. Okvir i ciljevi državnog intervencionizma u BiH
 - 3.1. Državna pomoć u BiH
 - 3.1.1. Pravni okvir državne pomoći u BiH
4. Međunarodni okvir državne intervencije
 - 4.1. Značaj Sporazuma o izmjeni i pristupanju CEFTA-i
5. Zaključak

1. Uvod

Bosna i Hercegovina (BiH) je iskazala svoju opredjeljenost za evropske integracije. Posljednjih godina su svi naponi usmjereni prema postizanju tog cilja. Jedno od ključnih područja koje treba biti usklađeno s pravnom stečevinom EU odnosi se na državnu pomoć, kao oblik državnog intervencionizma. BiH treba osigurati jedinstveni prikaz oblika, iznosa i ciljeva državnih pomoći koje se odobravaju na različitim nivoima vlasti, radi utvrđivanja prioriteta, kao i ukupnog djelovanja državnih pomoći. Naročito treba voditi računa da konkurencija između BiH i EU ne bude narušena. Dodijeljena državna pomoć ne smije negativno utjecati na trgovinu s Evropskom unijom.

Cilj ovog rada jeste utvrđivanje pitanja koja značajno utječu na ekonomsku, a time posredno i na socijalnu situaciju u BiH, analizom državnog intervencionizma u BiH i evropskih integracionih

* Autorica je magistrica prava i zaposlena kao asistentica na Katedri za državno i međunarodno javno pravo na Pravnom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru.

procesa. U ovom radu pristupa se analizi državnog intervencionizma u BiH u kontekstu evropskih integracionih procesa, uz poseban osvrt na državnu pomoć s ciljem utvrđivanja stepena ostvarenja preuzetih obaveza, te rezultata koje je BiH ostvarila u proteklom periodu na putu stjecanja članstva u EU.

2. BiH i evropski integracioni procesi

Odnosi između Evropske unije (EU) i BiH su se razvijali već od 1996. kada je započelo korištenje pomoći koju EU nudi kroz programe PHARE i OBNOVA, a 1998. usvojena je Deklaracija EU o specijalnim odnosima između EU i BiH i formirana je konsultantska radna grupa EU/BiH. Mapa puta EU iz 2000. za BiH daje precizna uputstva koja treba slijediti radi uspješnog integrisanja. Evropsko vijeće iste je godine istaklo da je BiH potencijalni kandidat za članstvo, što je poslije potvrđeno i na brojnim samitima. „Odnos BiH i EU bio je kratak ali intenzivan. Od prvobitnog ograničenja, taj se odnos ubrzano intenzivirao do tačke na kojoj su kontakti postali rutinski – kako na političkom, tako i na radnom nivou.“¹ „U svakom slučaju pred 'zapadnim Balkanom' se nazirao relativno dug period prilagođavanja i samoizgradnje, prije nego dođe do formalnog prijema u Evropsku uniju.“² Kriteriji za članstvo u EU, poznati kao Kopenhagenski kriteriji iz 1993, grupiraju se na sljedeći način:

- politički: stabilne institucije, kao garant demokratije, vladavine prava i ljudskih prava i sloboda, te zaštita manjina,
- ekonomski: funkcionalna tržišna ekonomija, koja će time postati i evropski konkurentna,
- pravni: sposobnost za preuzimanje i primjenu komunitarnog *acquisa*.

Uz ove kriterije, od 1995. uveden je i tzv. Madridski kriterij, kao rezultat sjednice Evropskog vijeća održane u decembru 1995. u Madridu. Ovaj kriterij odnosi se na obavezu da se nacionalne administrativne strukture osposobe za prihvatanje i primjenu *acquisa*. Evropsko vijeće je 2003. u Solunu iskazalo spremnost za uvođenje evropskog partnerstva kao instrumenta realizacije evropske perspektive za zemlje zapadnog Balkana. Uredbom (EZ) broj 533/2004 određuje se nadležnost Vijeća za uspostavljanje uvjeta u okviru partnerstava. Iz Uredbe proizlazi da će se provedba partnerstava osigurati putem godišnjih izvještaja o napretku svake pojedine države, kao sredstva monitoringa u ispunjenju obaveza država učesnica procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće EU je usvojilo drugo evropsko partnerstvo sa BiH 2006. BiH je potpisivanjem SSP-a preuzela brojne obaveze, koje mora ispuniti u određenim rokovima kako bi uspješno nastavila svoj put ka evropskim integracijama. Do stupanja na snagu ovog Sporazuma donesen je Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima. Jedna od obaveza tiče se i reguliranja državne pomoći. To je oblast od ogromnog značaja za EU i čini sastavni dio pravila konkurencije već od Rimskog ugovora. Obaveze u vezi državne pomoći sadržane su i u CEFTA-i i slično su definirane. Iako je BiH bila obavezna usvojiti Zakon o državnoj pomoći, te uspostaviti nezavisnu instituciju, nije uspjela ispoštovati zadani rok, zbog čega je postala jedina država regiona koja je prekršila

¹ Komisija Evropskih zajednica, *Izvještaj Komisije Vijeću o spremnosti Bosne i Hercegovine za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom*, 2003, s. 5, dostupno na: <http://www.dei.gov.ba/aktuelnosti/vijesti/?id=1233>.

² N. Misita, *Osnovi prava Evropske unije*, Sarajevo 2007, s. 137.

odredbe Privremenog sporazuma. Ostale države u regiji su usvojile potrebne zakone o državnoj pomoći i osnovale nadležne institucije mnogo prije nego što je to učinila BiH.³

„O važnosti donošenja ovog zakona govori činjenica da je Evropska komisija već 2006. otpočela projekt Podrška za konkurenciju i državne pomoći u BiH, koji je financirala s 1,5 miliona eura u trajanju od dvije i po godine. Projekt je rezultirao pripremom svih neophodnih zakonskih i analitičkih dokumenata, pozitivno ocijenjenih, no nikada nisu poslani Vijeću ministara jer se predstavnici radne grupe iz institucija (posebno RS) nisu uspjeli usuglasiti oko institucije nadležne za kontrolu.“⁴

Postojala je nesaglasnost u pogledu nadležnosti, odnosno da li bi trebalo uspostaviti instituciju na nivou države ili entiteta. Jedini ispravan odgovor bio bi uspostava nadležnog tijela za pitanja državne pomoći na državnom nivou. Interpretacija člana 77 Sporazuma implicira takav stav, a takvo stanovište zauzeli su i predstavnici Evropske komisije te Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Budući da se radi o jednom vanjskotrgovinskom pitanju, odnosno o sprečavanju narušavanja konkurencije između BiH i EU, trebalo bi takvo pitanje prepustiti na rješavanje instituciji na državnom nivou. Smisao odredbi o državnoj pomoći u identifikaciji je oblasti kojima su potrebna sredstva, kako bi u krajnjoj instanci došlo do poboljšanja razvoja ekonomije i povećanja zaposlenosti. Ne želi se uvesti zabrana primjene ovih mjera, već samo obezbijediti da se odobrena sredstva usmjeravaju tamo gdje su nužna, u cilju ostvarivanja uravnoteženog ekonomskog razvoja svih područja unutar EU. Ovo predstavlja i značajan instrument u procjenjivanju nivoa razvijenosti pojedinih područja, tako da se onim nerazvijenijima odobri više državne pomoći. Ne smije doći do netransparentnog, neefikasnog odlijevanja državnih sredstava za pojedina preduzeća samo zato što to odgovara pojedincima, jer postoje mnogo važniji problemi na koje treba adresirati ta sredstva radi ostvarivanja sveopće dobrobiti države.

2.1. Proces stabilizacije i pridruživanja

Tokom 1990-ih godina započeo je proces zaključivanja evropskih sporazuma sa zemljama koje su se kandidirale za članstvo u EU, uključujući Rumuniju i Bugarsku, kao i većinu zemalja sa statusom kandidata. Ovi sporazumi sadržavali su pravila o državnoj pomoći, kako bi se države mogle pripremiti na sistem državne pomoći koji se primjenjuje u EU nakon što postanu članice. Cilj je da države ovladaju sistemom izvještavanja o dodijeljenoj pomoći i kontrolom postojeće i nove pomoći. Sporazumi su stvarali obavezu da se usvoji regulativa na nivou država i da se uspostavi institucija kojoj će biti povjeren zadatak kontrole državne pomoći. Nakon što svaka država postane članica EU, Evropska komisija postaje jedini nadležan organ u ovoj oblasti, koji će zamijeniti domaću instituciju.

Nakon ove prakse započeo je i Proces stabilizacije i pridruživanja, koji je obuhvatio zemlje zapadnog Balkana, te su pravila o državnoj pomoći postala sastavni dio SSP-a. „Proces stabilizacije i pridruživanja zahtijeva od potencijalnih kandidata i država kandidata da primjene

³ Godine usvajanja Zakona o državnoj pomoći u zemljama regije: Albanija 2005, Hrvatska 2003, BJRM 2003, Crna Gora 2007. i Srbija 2009. Vanjskopolitička inicijativa BiH, *Monitoring procesa evropskih integracija BiH: Uvodni izvještaj za 2009. godinu (Zapadni Balkan-Bosna i Hercegovina)*, Sarajevo 2010, s. 45.

⁴ Vanjskopolitička inicijativa BiH, *Monitoring procesa evropskih integracija BiH 2010: Godišnji izvještaj*, Sarajevo 2011, s. 38.

EU pravila, prakse i pristupe znatno prije formalnog članstva u EU.⁵ Procesom stabilizacije i pridruživanja (Samit EU u Kölnu 1999) za BiH i ostale zemlje zapadnog Balkana stvoreni su uvjeti za punopravno članstvo u Evropskoj uniji. „Punopravno članstvo u EU i članstvo u euroatlantskim integracijama predstavlja jedan od najvažnijih ciljeva vanjske politike BiH.“⁶ Potpisivanjem Sporazuma BiH je ušla u prvu fazu procesa stabilizacije i pridruživanja i time preuzela obavezu usklađivanja svoje legislative s legislativom EU, odnosno s pravnom stečevinom EU (*Acquis communautaire*),⁷ sve s ciljem da što prije stekne status države kandidata i uđe u pregovore za punopravno članstvo u EU.⁸ Ova obaveza nastaje od dana potpisivanja Sporazuma i tokom prijelaznog perioda, koji traje 6 godina, proširuje svoje djelovanje na sve oblasti koje čine ukupnost pravne stečevine EU. Sporazum se sastoji od 10 glava.⁹ Za ovu analizu od značaja je glava VI, kojom se regulira usklađivanje zakona, sprovođenje zakona i pravila konkurencije. Pritom su, u pogledu konkurencije obuhvaćeni zabranjeni sporazumi, zloupotreba dominantnog položaja, te državna pomoć. Razvoj sistema državne pomoći u BiH obavezni je dio procesa integracije u EU koji se trenutno provodi u BiH i također predstavlja jasnu obavezu iz SSP-a. Član 36 Privremenog sporazuma, odnosno član 71 SSP-a, označen kao *Konkurencija i druge ekonomske odredbe*, sadrži sljedeće:

1. Sljedeće je nespojivo s propisnim funkcioniranjem ovog sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Zajednice i Bosne i Hercegovine:

a) svi sporazumi između preduzeća, odluke udruženja preduzeća i dogovorno djelovanje među preduzećima, koji kao svoj predmet ili posljedicu imaju sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije;

b) zloupotreba dominantne pozicije jednog ili više preduzeća na teritoriji Zajednice ili Bosne i Hercegovine u cjelini ili njihovog značajnog dijela;

c) svaka državna pomoć kojom se narušava ili prijeti narušavanju konkurencije davanjem prednosti određenim preduzećima ili određenim proizvodima.

Za ovu analizu relevantan je dio koji se odnosi na državnu pomoć jer je uspostavljena zabrana državne pomoći, ukoliko su ispunjeni uvjeti za primjenu zabrane. Mnogi autori smatraju da odredbu na početku člana, koja ističe zabranu određene aktivnosti u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Zajednice i BiH, treba razumijevati kao oblast iz domena vanjskotrgovinskih

⁵ D. Vuletić, *Državna pomoć: izazovi transpozicije političkog i pravnog okvira EU u BiH*, Sveske za javno pravo, Sarajevo 3/2011, s. 74.

⁶ Direkcija za evropske integracije BiH, *Osnovni prikaz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju*, Sarajevo 2008, s. 6.

⁷ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je 16. 6. 2008. u Luxembourg. Sporazum je prethodno parafiran 04. 12. 2007. u Sarajevu, a pregovori o Sporazumu vođeni su od novembra 2005. do decembra 2006. Sporazum će stupiti na snagu nakon potvrđivanja, odnosno ratificiranja u Parlamentarnoj skupštini BiH, Evropskom parlamentu i u državama članicama EU.

⁸ „U vrijeme kada je BiH potpisala SSP, Albanija se još uvijek borila sa ispunjavanjem uvjeta za ratifikaciju svog SSP-a, pregovori Srbije o pridruživanju EU privremeno su bili obustavljeni, Crna Gora je prolazila kroz pripremu fazu stupanja na snagu SSP-a, Makedonija se tek spremala za početak pregovora, dok je Hrvatska bila daleko ispred, usred pregovora za punopravno članstvo u EU.“ Vanjskopolitička inicijativa BiH, *Monitoring procesa evropskih integracija Bosne i Hercegovine, Uporedni izvještaj za 2010. godinu*, Sarajevo 2011, s. 9.

⁹ Sporazum čini 10 glava pod sljedećim nazivima: *Opća načela, Politički dijalog, Regionalna saradnja, Slobodno kretanje roba, Kretanje radnika, poslovnih planova, pružanja usluga i kapitala, Usklađivanje zakona, sprovođenje zakona i pravila konkurencije, Pravosuđe i unutrašnji poslovi, Oblici saradnje, Finansijska saradnja, Institucionalne, opće i završne odredbe.*

pitanja, koja su stavljena u nadležnost države, što vodi do zaključka da je usvajanje zakona o državnoj pomoći u nadležnosti zakonodavne vlasti države, a ne entiteta.

U stavu 4 člana 36 dalje se navodi da će *Bosna i Hercegovina osnovati samostalni državni organ kojem će povjeriti ovlaštenja neophodna za punu primjenu stava 1 (c) u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog sporazuma. Taj organ će inter alia biti ovlašten da odobrava programe državne pomoći i pojedinačna sredstva pomoći u skladu sa stavom 2. ovog člana, kao i ovlaštenje da određuje povrat državne pomoći koja je nezakonito dodijeljena.*

Ovdje je još jednom jasno naznačena obaveza države da uspostavi organ, odnosno instituciju nadležnu za primjenu pravila o državnoj pomoći, što je trebalo učiniti najkasnije do 1. jula 2010. Već je prethodno rečeno da je usvajanje Zakona uslijedilo dugo po isteku tog roka. Tako je Vijeće za državnu pomoć BiH uspostavljeno krajem 2012. godine, kada je održana konstitutivna sjednica Vijeća 27. novembar 2012. godine u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Sjedište Vijeća je u Istočnom Sarajevu. Na sjednici Vijeća izabrani su predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg i usvojen je Pravilnik o radu. Vijeće bi trebalo osigurati efektivnu primjenu Zakona o sistemu državne pomoći u BiH na teritoriji cijele države.

Evropska komisija redovno priprema godišnji izvještaj o napretku BiH, kao i drugih zemalja zapadnog Balkana u Procesu stabilizacije i pridruživanja i to čini u kontinuitetu od 2002.¹⁰ BiH je potencijalni kandidat za članstvo u EU. Izvještaj o napretku za 2011. godinu vrlo je negativan. U dijelu Izvještaja koji opisuje odnose između EU i BiH na prvom se mjestu ističe da Sporazum još nije stupio na snagu, iako su ga sve države članice EU ratificirale i da je država prekršila odredbe Privremenog sporazuma zbog neusklađivanja s Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ali i s pravilima o sistemu državne pomoći. Izvještaj obuhvata period od oktobra 2010. do septembra 2011, a u tom periodu još uvijek nije bio usvojen Zakon o sistemu državne pomoći u BiH. U izvještaju se, u poglavlju koji obuhvata evropske standarde, tačnije, u tački 4.1.5, koja se odnosi na konkurenciju, ističe da je Zakon o konkurenciji u skladu s *acquisem* EU, ali ga treba dodatno uskladiti, zatim da BiH nije ispunila svoju obavezu iz Privremenog sporazuma, da do 1. jula 2011. primijeni načela Zajednice na javna preduzeća i preduzeća kojima su dodijeljena posebna i isključiva prava. Nije osigurana transparentnost cjelokupne državne pomoći dodijeljene u BiH i, sveukupno gledano, pripreme u oblasti konkurencije ostaju u ranoj fazi. Što se tiče evropskih integracionih procesa u BiH u 2011. godini nisu ostvareni uvjeti za stupanje na snagu SSP-a niti za podnošenje aplikacije za članstvo u EU. Za 2011. godinu kaže se da je godina neuspjeha, izgubljena godina, zbog izostanka konkretnih pozitivnih koraka u ispunjavanju obaveza iz Sporazuma.

¹⁰ Ovaj izvještaj o napretku uglavnom slijedi strukturu izvještaja kao i prethodnih godina. Izvještaj ukratko opisuje odnose između BiH i Unije, analizira situaciju u BiH u pogledu političkih kriterija za članstvo, analizira situaciju u BiH na osnovu ekonomskih kriterija za članstvo, daje pregled sposobnosti BiH da provodi evropske standarde, odnosno da postepeno usklađuje svoje zakonodavstvo i politike sa *acquisem*, u skladu s Privremenim sporazumom/Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i prioritetima Evropskog partnerstva. Evropska komisija, Radni dokument osoblja Komisije: Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini, prilog uz Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu i Vijeću, Strategija proširenja i ključni izazovi 2011-2012, 2011, s. 3, dostupno na: <http://www.dei.gov.ba/dokumenti/?id=8562>.

U Izvještaju o napretku¹¹ iz 2012. godine konstatuje se da je učinjen određeni napredak u pogledu državne pomoći, jer je usvojen Zakon o državnoj pomoći, ali se naglašava potreba usvajanja provedbenog zakonodavstva. Navodi se kako nije osigurana transparentnost cjelokupne državne pomoći dodijeljene u BiH, te da BiH nije ispunila svoju obavezu iz Privremenog sporazuma da uspostavi sveobuhvatni popis programa pomoći koji su pokrenuti prije osnivanja tijela za državnu pomoć i uskladi te programe pomoći sa pravilima konkurencije EU do 1. jula 2012. Istaknuto je da u cilju usklađivanja sa Privremenim sporazumom, zemlja mora u potpunosti provesti državni zakon o pomoći i postaviti institucionalni okvir potreban za djelotvornu kontrolu svih državnih pomoći dodijeljenih u BiH. I u ovom Izvještaju, kao i za prethodnu godinu zaključeno je da, sveukupno gledano, pripreme u ovoj oblasti su još uvijek u ranoj fazi.

Specijalni predstavnik EU i šef delegacije EU u BiH Peter Sorensen u svojim izjavama iz 2011. godine iznio je stajalište da postoji nada da će BiH u 2012. godini započeti proces u kojem će EU imati jednog partnera u BiH, koji će osigurati da BiH kao jedna država uđe u EU kao jedan član, jer ne postoji aplikacija za članstvo koja se izdaje nekom entitetu, distriktu ili kantonu, već je to poziv za zemlju – i to se tako treba raditi. Međutim, ni u 2012. godini nisu ispunjeni uslovi za stupanje na snagu SSP-a, unatoč tome što je ratificiran od strane svih država članica EU. Svi događaji od 2008. obeshrabuju ako se uzme u obzir da su nakon potpisivanja SSP-a 2008. očekivanja u pogledu stjecanja kandidatskog statusa već krajem 2009. bila velika (sad već možemo reći nerealna). Očekuje se da će ova godina ponuditi nešto drugačiji aranžman u ostvarenju onoga što je opredjeljenje BiH, od trenutka njenog međunarodnog priznanja od strane EU.

3. Okvir i ciljevi državnog intervencionizma u BiH

Kad govorimo o državnom intervencionizmu u BiH, potreban je poseban pristup analizi jer aktuelnu situaciju u BiH karakterizira neizgrađeno tržište. Kašnjenje u usvajanju zakona o državnoj pomoći i osnivanju nadležne institucije za državnu pomoć i cjelokupna institucionalna neizgrađenost razlozi su za marginaliziranje državnog intervencionizma.

„Ako, generalizirajući, prihvatimo normativnu funkciju kao sveprisutnu i obligatornu, ne ulazeći, pri tome, u brojnost i kvalitet relevantnih, posebno sistemskih propisa, o ekonomskoj funkciji države, u slučaju BiH, teško da se može uopće govoriti.“¹²

S obzirom na stremljenje BiH ka evropskim integracijama, cilju koji rukovodi njenim aktivnostima posljednjih nekoliko godina, onda i državni intervencionizam zaslužuje značajnu pažnju, s obzirom na važnost koju ima za države članice EU. Adekvatna regulacija ove materije, u skladu s kriterijima zadatim u zemljama EU, za BiH znači normativno-institucionalne reforme, radi usklađivanja sa zahtjevima koji su već utvrđeni kroz zaključene sporazume. „Vrijeme u kojem živimo može se odrediti kao proces izgradnje drugačijeg sistema, političkog, ekonomskog,

¹¹ Evropska komisija, *Radni dokument osoblja Komisije: Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2012. godini, prilog uz Saopćenje Komisije Evropskom parlamentu i Vijeću, Strategija proširenja i ključni izazovi 2012-2013*, 2012, s. 38, dostupno na: http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/vijesti/?id=10835.

¹² E. Rizvanović, *Sporazumi o slobodnoj trgovini i ekonomska funkcija države*, Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, 5-2007, Mostar, s. 220.

socijalnog, društvenog općenito. Osnovna determinanta tog procesa je transformacija vlasništva, sa projiciranim privatnim vlasništvom kao dominantnim.¹³

Intervencionističke mjere države u EU izražene su kroz regulaciju instituta državne pomoći. Koliko je ovaj vid uključivanja države u ekonomiju od neprikosnovenog značaja za funkcioniranje EU pokazuje i činjenica da su odredbe o njenoj regulaciji sadržane i u samom Rimskom ugovoru, dakle *ab initio*, od početka evropskih integracija. Ugovor o EZ, član 87 (1), kreira zabranu za bilo koju državnu pomoć dodijeljenu od strane zemlje članice, putem ili kroz državna sredstva, u bilo kojem obliku koji narušava ili prijeti da će narušiti konkurenciju favorizirajući određena preduzeća ili proizvodnju određenih proizvoda dok god to utječe na trgovinu između zemalja članica. Pored negativnog određenja državne pomoći, Ugovor o EZ predviđa i slučajeve kad je državna pomoć kompatibilna sa zajedničkim tržištem, tj. kada postoje izuzeci ipso iure, navode se i situacije gdje dodijeljena pomoć ne mora, ali može biti proglašena dozvoljenom, na osnovu odluke Komisije donesene po diskrecionim ovlaštenjima. Obaveze BiH u pogledu usklađivanja legislative u materiji državne pomoći nalažu usvajanje normativnih akata i osnivanje državne institucije za nadzor i provedbu donesenih propisa. Napredak BiH u ispunjenju svih zadatih kriterija na putu prema evropskim integracijama, osim što je predmet analize u izvještajima koje godišnje sačinjava Evropska komisija, također su brojni i domaći akteri koji, kao nezavisni stručnjaci, prate aktivnosti BiH u realizaciji obaveza iz SSP-a. Jedan od takvih primjera predstavlja i aktivnost Vanjskopolitičke inicijative BiH, izražena kroz godišnje objavljivanje publikacije monitoring procesa evropskih integracija BiH, ali i drugih stručnih publikacija.¹⁴ Ovaj projekt ima 3 komponente.¹⁵ Izvještaji su strukturirani na način da daju precizne odgovore na pitanja koja se odnose na proces pridruživanja EU.¹⁶ U preliminarnom izvještaju iz 2008. navodi se kako je usklađivanje zakona i provođenje zakona za institucije BiH najzahtjevnija oblast za ostvarenje. Ova oblast regulirana je u glavi VI u članovima 70-77 SSP-a i za našu analizu je najznačajnija. Odredbe ove glave SSP-a imaju za cilj uspostavljanje jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH, što je ujedno i ključni kratkoročni prioritet iz Evropskog partnerstva u ovoj oblasti. To obuhvata obaveze usklađivanja prava konkurencije, reguliranja državne pomoći, javnih nabavki, zaštite

¹³ E. Rizvanović, *Mala i srednja poduzeća u svjetlu zakona o poticaju razvoja male privrede*, Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, 6-2008, Mostar, s. 224.

¹⁴ Vanjskopolitička inicijativa BiH je nevladina, neprofitna i nezavisna organizacija posvećena promišljanju i analiziranju vanjske politike, međunarodnih odnosa i međunarodnih obaveza BiH. Radi se o projektu koji je rezultat sporazuma između švedske Agencije za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA) i Vanjskopolitičke inicijative BiH, zaključenog 15. 11. 2008. Prema odredbama ovog sporazuma, VPI će vršiti monitoring procesa evropskih integracija u BiH. Bilo je predviđeno da projekt bude okončan do novembra 2011, ali taj rok je produžen do 2012. U početku je bilo zamišljeno da se ovi izvještaji sačinjavaju svakih 6 mjeseci, ali je zbog sporih pomaka u realizaciji preuzetih obaveza bosanskohercegovačkih vlasti, odlučeno da se nastavi s izvještavanjem svakih godinu dana. Više na: www.vpi.ba.

¹⁵ Tri komponente koje sadrži ovaj projekt odnose se na sljedeće: izvještaji o procesu evropskih integracija u BiH koji će se nakon preliminarnog izvještaja za 2008. objavljivati dvaput godišnje i pokrivati period od 6 mjeseci, komparativni izvještaj o procesu evropskih integracija BiH u odnosu na druge države zapadnog Balkana s ciljem da se ukaže građanima, organizacijama i institucijama BiH gdje se ona nalazi u procesu evropskih integracija u odnosu na naše saputnike na putu ka EU. Izvještaj će biti publiciran krajem svake godine i kvantitativna i kvalitativna istraživanja javnog mnijenja u BiH o EU, procesu integracija, vrijednostima, problemima i izazovima ovog procesa. Istraživanja će biti rađena jednom godišnje. Preuzeto s www.vpi.ba, očitavanje 12. 05. 2012.

¹⁶ Izvještaji se odnose na sljedeća pitanja: obaveze BiH iz SSP-a, prioriteti Evropskog partnerstva, nivo ispunjenja Akcionog plana, parlamentarni proces i status zakonskih prijedloga, ustavni osnov i status naspram relevantnih zakona nižih nivoa vlasti, komentar.

intelektualnog vlasništva i socijalne politike. Ovo je oblast u okviru koje se najsporije izvršavaju obaveze. I u prvom polugodišnjem izvještaju, kao i u drugom, najslabiji su rezultati u ovom dijelu zahtjeva. Ovi izvještaji nisu fokusirani samo na razmatranje situacije u BiH i na analizu postojeće problematike u izvršavanju preuzetih obaveza, već obuhvataju i uporedni pregled, kako bi se napravilo poređenje sa zemljama u regiji. Ovdje se radi o pitanjima koja su temeljni uvjet za stvaranje slobodnog tržišta. Ova oblast je skoro jednako regulirana za sve zemlje regije. Ako uporedimo države u regiji i njihov put ka evropskim integracijama s onim što je postigla BiH, vidjet ćemo da je u BiH najlošija situacija. Regionalne razlike u pogledu vremena zaključenja SSP-a, njegovog stupanja na snagu i dobijanja statusa kandidata, mogu se jasno predočiti jednim tabelarnim prikazom, kao što je to učinjeno u Uporednom izvještaju VPI BiH iz 2009.¹⁷

Tabela 1. Komparativni prikaz godina potpisivanja SSP-a te provođenja SSP-a i Privremenog sporazuma za zemlje zapadnog Balkana

Faza/Država	Albanija	BiH	Hrvatska	BJRM	Crna Gora ¹⁸	Srbija ¹⁹
Potpisan SSP	juni 2006.	juni 2008.	oktobar 2001.	april 2001.	oktobar 2007.	april 2008.
Privremeni sporazum stupio na snagu	2007.	1. 7. 2008.	mart 2002.	juni 2001.	2007.	2008.
SSP stupio na snagu			septembar 2004.	april 2004.		
Dobila status kandidata			juni 2004.	decembar 2005.		

Uporedni izvještaj iz 2010. pokazuje još jednom da je BiH i dalje jedina država zapadnog Balkana koja nije usvojila zakon o državnoj pomoći niti uspostavila nezavisno operativno tijelo nadležno za državne pomoći. U ovoj oblasti vrlo je važno usvojiti zakonodavstvo koje će svojim sadržajima odgovoriti zahtjevima EU, ali i osnovati institucije koje će imati dovoljno kapaciteta u pogledu ljudskih resursa, ali i materijalnih, da se uspješno nose za zadacima pred njima. Nakon potpisivanja SSP-a očekivanja su bila velika, ali, prema Izvještaju VPI-a BiH iz 2010, 2 godine od potpisivanja SSP-a BiH je bila država s najmanjom mogućnošću ulaska u EU u skorije vrijeme.

¹⁷ Vanjskopolitička inicijativa BiH, *Monitoring procesa evropskih integracija BiH: Uporedni izvještaj za 2009. godinu (Zapadni Balkan-Bosna i Hercegovina)*, Sarajevo 2010, s. 45. Tabelarni prikaz sa svim podacima je preuzet, uz određene modifikacije.

¹⁸ U tabeli su podaci iz 2009. godine, a za Crnu Goru se situacija promijenila, jer je u decembru 2010. godine stekla status kandidata.

¹⁹ Za Srbiju su također podaci drugačiji u odnosu na 2009, jer je u martu 2012. stekla status kandidata.

„Sve zemlje Zapadnog Balkana kao glavnu prepreku na putu ka EU vide administrativne i institucionalne kapacitete (ili pak nedostatak istih), ali dodatni problem BiH i dalje je složena državna struktura, koja otežava koordinaciju između organa vlasti i otežava očekivane aktivnosti vezane za usklađivanje.“²⁰

3.1. Državna pomoć u BiH

Na osnovu Odluke o Evropskom partnerstvu koju je donijela Evropska komisija 2005, BiH je trebala usvojiti propise o državnoj pomoći početkom 2007. i kompletirati sveobuhvatan inventar državne pomoći do kraja 2007, u skladu s akcijskim planom o primjeni novog Evropskog partnerstva. Ovi propisi nisu usvojeni, ali je izrađen Preliminarni inventar državne pomoći (PIDP) do proljeća 2007. „Državna pomoć u BiH je kategorija koja nije sistematski prepoznata i s pažnjom tretirana niti na jednom nivou u složenoj strukturi vlada i budžeta u BiH, te nema o njoj nikakvih statističkih podataka.“²¹ „PIDP pokazuje ukupan iznos od 835.020.877 KM državne pomoći koju su vlade u BiH obezbijedile u periodu 2004-2006. No ipak, na osnovu poređenja odnosa između pojedinih komponenti potencijalne državne pomoći iz različitih izvora, realno je procijeniti da je ukupna državna pomoć u BiH zasigurno premašila 1 milijardu KM i da veoma vjerovatno nije veća od 1,2 milijardi KM tokom zadnje 3 godine (period 2004-2006).“²²

3.1.1. Pravni okvir državne pomoći u BiH

Dugo se čekalo na usvajanje odgovarajuće zakonske regulative u ovoj oblasti. Prije donošenja Zakona o sistemu državne pomoći u BiH jedan dio ove materije bio je reguliran entitetskim zakonima i zakonima Distrikta Brčko, koji obuhvataju sektor poljoprivrede, te mala i srednja preduzeća, ali nisu stvoreni preduvjeti za efikasno ostvarenje ekonomske funkcije. U sektoru poljoprivrede ti propisi jesu Zakon o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju FBiH²³, Zakon o poljoprivredi RS²⁴ i Zakon o podsticaju u poljoprivrednoj proizvodnji BD.²⁵ U sektoru malih i srednjih preduzeća radi se o sljedećim propisima: Zakon o poticaju razvoja male privrede FBiH²⁶, Zakon o poticanju razvoja malih i srednjih preduzeća RS²⁷ i Zakon o podsticaju privrednog razvoja u Distriktu Brčko.²⁸ Zbog kašnjenja u usvajanju Zakona o sistemu državne pomoći u BiH²⁹ nije mogla biti uspostavljena ni efikasna ekonomska funkcija države, a to se odrazilo i na socijalnu sferu. Nije bio upotpunjen zakonodavni okvir za ostvarenje ekonomske uloge države, pa time ni za osiguranje njene efikasnosti, zbog čega se kasnilo i s realizacijom socijalne funkcije države, kao derivativne. Prvobitno je 2006. bila formirana Radna grupa za

²⁰ Vanjskopolitička inicijativa BiH, *Monitoring procesa evropskih integracija Bosne i Hercegovine, Uporedni izvještaj za 2010 (Zapadni Balkan – BiH)*, Sarajevo 2011, s. 8.

²¹ S. Keserović, *Državna pomoć u Bosni i Hercegovini*, EU podrška za konkurenciju i državnu pomoć u BiH – napredni trening o državnoj pomoći, CARDS program Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo 2007, s. 87.

²² Ibid.

²³ Zakon o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju FBiH, Sl. n. FBIH, br. 42/10.

²⁴ Zakon o poljoprivredi RS, Sl. gl. RS, br. 70/06.

²⁵ Zakon o podsticaju u poljoprivrednoj proizvodnji BD, Sl. gl. DB BiH, br. 19/07, 11/06, 15/10.

²⁶ Zakon o poticaju razvoja male privrede F BiH, Sl. n. F BiH, br. 19/06, 32/09.

²⁷ Zakon o poticanju razvoja malih i srednjih preduzeća RS, Sl. gl. RS, br. 23/09, prečišćen tekst.

²⁸ Zakon o podsticaju privrednog razvoja u Distriktu Brčko, Sl. gl. DB BiH, br. 13/06, 19/07, 17/10.

²⁹ Zakon o sistemu državne pomoći u BiH, Sl. gl. BiH, br. 10/12.

izradu Nacrta zakona o sistemu državne pomoći u BiH.³⁰ Međutim, nije se postigla saglasnost svih članova Radne grupe o usvajanju nacrta ovog zakona. Zbog toga je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa izvršilo izmjene nacrta zakona. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je predlagač zakona, što proizlazi kao njegova nadležnost iz odredbi Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH³¹, kojim je utvrđena njegova nadležnost za poslovno okruženje i jedinstven ekonomski prostor. Ono što je bilo sporno oko usvajanja ovog Zakona jeste pitanje radi li se o materiji koja treba biti regulirana na državnom ili na entitetskom nivou. Odgovor na ovo pitanje jasno proistječe iz teksta Ustava BiH, gdje je članom III 1. b) utvrđena nadležnost BiH jer se materija Zakona odnosi na reguliranje sistema koji treba spriječiti narušavanje konkurencije i vanjske trgovine između BiH i drugih zemalja. Dalje, pravni osnov za usvajanje Zakona sadržan je u Ustavu BiH u članu IV 4. a), kojim je utvrđeno da zakonodavna nadležnost na nivou BiH pripada Parlamentarnoj skupštini.

Uz Prijedlog zakona o sistemu državne pomoći navedeno je obrazloženje i istaknuti su razlozi za njegovo donošenje. Kao jedan od razloga za reguliranje ove materije iznosi se činjenica da će se izgradnjom sistema državne pomoći omogućiti bolja koordinacija i usmjeravanje javnih sredstava u razvojne projekte i fokusirati podsticaj privredi u pravcu poboljšanja konkurentnosti zemlje te uspostaviti osnov za ravnomjeran razvoj svih krajeva BiH.

Zakonom je predviđeno osnivanje nadležnog organa, a to je Vijeće za državnu pomoć BiH. Vijeće je javna institucija koja je dužna osigurati dosljednu primjenu ovog zakona na cijeloj teritoriji BiH. Vijeće ima isključivu nadležnost za odobravanje programa/shema državne pomoći i pojedinačne državne pomoći, odlučivanje o povratu nezakonito dodijeljene državne pomoći, te za uspostavljanje i upravljanje popisom državne pomoći i popisom programa/shema državne pomoći, započetim prije osnivanja Vijeća. Vijeće ima pravo pokrenuti istrage i vršiti naknadne procjene dodijeljene državne pomoći, ukoliko postoji dovoljno indikacija o tome da se državna pomoć nezakonito koristi.

Analizom državne pomoći u BiH s različitih aspekata, utvrđeno je sljedeće³²:

1. Budžetske subvencije u BiH (2004-2006) – Analize budžeta (do nivoa kantona) uključile su subvencije i javna investiranja, ali nije bilo moguće odrediti da li ove stavke potpadaju pod državnu pomoć ili ne, u cijelosti ili djelomično, zbog nejasnoća u budžetskim izrazima, tj. terminologiji. Zbog toga su, ne tako rijetko, kapitalni grantovi, kao i druge stavke budžeta nejasne za analizu jer podrazumijevaju finansiranje ciljeva koji ne predstavljaju državnu pomoć (kao što su javna infrastruktura, javni fondovi i sl.). Kao rezultat svega navedenog, budžetske analize rezultirale su mnogo većim iznosom (2.330.847.530 KM) ukupno za period, što je više od iznosa državne pomoći iz PIDP-a.

2. Horizontalna državna pomoć – ekonomski programi (2004-2006) – u okviru horizontalnih programa koje su vlade u BiH pružile u ovom periodu, najveći iznos ukupno je potrošen na programe u oblasti zapošljavanja (104 miliona KM), potom kulture, sanacije, te restrukturiranja

³⁰ Radna grupa bila je sastavljena od: predstavnika Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcije za evropske integracije, Konkurencijskog vijeća BiH, Ministarstva pravde BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Federalnog ministarstva finansija, Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, Ministarstva za ekonomske odnose i koordinaciju RS i Ministarstva finansija RS.

³¹ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH, Sl. gl. BiH, br. 51/03, 42/03 26/04, 42/04, 45/06, 88/07.

³² Keserović (nap. 23), s. 90, preuzeto uz određene modifikacije.

kompanija. Poslije ovoga dolaze programi podrške malim i srednjim preduzećima, regionalnog razvoja i okolinski, sportski i programi državne pomoći za operativne troškove kompanija. Najmanje pažnje posvećeno je programima istraživanja i razvoja (0,004% od ukupnog iznosa).

3. Vertikalna državna pomoć – privredni sektori (2004-2006) – poljoprivreda je dominantan sektor u koji je utrošeno čak 44,8% ukupne vertikalne državne pomoći u ovom periodu. Nju slijede javni prijevoz, pa komunalne usluge. Nakon toga su rudarstvo, civilna avijacija i audiovizualna produkcija, dok su na samom kraju elektronski mediji, prerada drveta i, konačno, turizam (koji je primio svega 0,3% od ukupne vertikalne pomoći).

4. *Ad hoc* državna pomoć – ključne intervencije (2004-2006) – Osim željeznica i rudarskih preduzeća, najznačajniju državnu pomoć u BiH u ovom periodu primile su 2 kompanije: „Air Bosnia“ Sarajevo i „Birač“ Zvornik. Druge značajne pomoći primile su sljedeće kompanije: „Aluminij“ Mostar, „Luka Brčko“, „Feal“ d. o. o. Široki Brijeg, „Agrokomerc“ d. d., „Vitezit“ d. o. o, kao i u slučajevima pomoći u privatizacijskim procesima oprostom dugova ili finansijskom podrškom („Kimo“ Zenica, „Ziko“ Zavidovići), te u slučajevima stečajnih postupaka („Alhos“ d. d. Sarajevo).

5. Vladina podrška privrednim zonama – Slobodne zone ne primaju od države nikakve vidove pomoći, osim što kompanije korisnici imaju fiskalna oslobađanja pod određenim uvjetima. No, i u tom pogledu slobodne privredne zone u BiH (trenutno 5 aktivnih) ne pružaju mnogo povoljnije uvjete preduzećima koja ih koriste od onih koje imaju uobičajeno proizvođači u BiH koji izvoze svoje proizvode.

4. Međunarodni okvir državne intervencije

4.1. Značaj Sporazuma o izmjeni i pristupanju CEFTA-i

Pet godina od početka procesa liberalizacije trgovine (započelo s Paktom stabilnosti za jugoistočnu Evropu 1999) u zemljama jugoistočne Evrope, koji je dotad ostvarivan zaključivanjem bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini, zemlje tog regiona odlučile su ostvariti veći stepen ekonomske, a najviše trgovinske saradnje, kroz zaključivanje sporazuma poznatog pod nazivom CEFTA 2006. Kompleksnost Sporazuma ogleda se ne samo u njegovom sadržaju nego i u samoj strukturi. Radi pristupanja novih članica CEFTA-i, kao sporazumu koji daje dobru osnovu za pripremu država da postanu dio EU, odlučeno je da novi sporazum bude zaključen u obliku izmjene starog sporazuma i istovremenom pristupanju novih članica. Zbog toga je i određen naziv sporazuma *Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini*, odnosno poznata skraćenica CEFTA 2006.

Prvobitni, osnovni Sporazum sastojao se od 4 člana i u ovom Sporazumu države su izrazile saglasnost da usvajanjem Aneksa 1 na Sporazum pristupaju i mijenjaju Sporazum CEFTA.³³

³³ Sporazum CEFTA strukturiran je u 7 poglavlja na sljedeći način: Poglavlje I – Opće obaveze koje se odnose na trgovinu svim robama, Poglavlje II – Industrijski proizvodi, Poglavlje III – Poljoprivredni proizvodi, Poglavlje IV – Tehničke barijere trgovini, Poglavlje V – Opće odredbe, Poglavlje VI – Nova trgovinska pitanja, Poglavlje VII – Pravila funkcioniranja. Sporazum su potpisale u Bukureštu 19. 12. 2006. Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Moldavija, Republika Crna Gora, Rumunija, Republika Srbija i Misija privremene uprave UN-a na Kosovu, u ime Kosova, u skladu s Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti UN-a.

Sporazum je za BiH stupio na snagu 22. novembra 2007.³⁴ Rumunija i Bugarska, iako potpisnice CEFTA-e, od 1. januara 2007. postale su članice EU i istupile iz CEFTA-e. Sporazum je vrlo brzo ratificiran od strane država koje su ga potpisale, tako da je stupio na snagu 26. jula 2007. za Albaniju, Makedoniju, Moldaviju, Crnu Goru i UNMIK/Kosovo. Za Hrvatsku, Sporazum je stupio na snagu 22. augusta 2007, za Srbiju 24. oktobra 2007. Iz ovih podataka vidimo da su države ubrzano pristupile ratifikaciji Sporazuma, te je za kratko vrijeme stupio na snagu u svim državama koje su ga potpisale, ne računajući Rumuniju i Bugarsku, koje su nedugo po potpisivanju Sporazuma pristupile EU. Ovo jasno pokazuje koliki značaj ima Sporazum za ukupni ekonomski razvoj država, što u konačnici doprinosi razvoju regije, s obzirom na ciljeve CEFTA-e.

Odredbe CEFTA-e u skladu su s pravilima i procedurama Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i uredbama EU, što ovaj Sporazum čini adekvatnim sredstvom za postepeno prilagođavanje država potpisnica za članstvo u EU. Originalni sporazum CEFTA kreirale su države koje su sad članice EU. Ovaj cjelokupni proces podržan je i od strane Evropske komisije. „Evropska perspektiva zemalja zapadnog Balkana potvrđena je i u Izjavi iz Soluna u junu 2003. godine.“³⁵ Države potpisnice CEFTA-e s ulaskom u EU prestaju biti članice CEFTA-e. Tako i skori najvjerovatniji ulazak Republike Hrvatske u EU znači i istupanje iz CEFTA-e, što ujedno donosi promjene za BiH. Hrvatska je najznačajniji vanjskotrgovinski partner BiH, a sa članstvom u EU svi budući međudržavni odnosi na relaciji BiH-Republika Hrvatska zapravo će biti odnosi s EU. Problem nastaje kod plasmana proizvoda BiH, u prvom redu poljoprivrednih, koji moraju zadovoljavati stroge fitosanitarne standarde da bi bili distribuirani na tržište EU.

Ovaj sporazum mnogo je kompleksniji u odnosu na bilateralne sporazume koji su dosad zaključivani i detaljno regulira mnoga pitanja, uvodeći i nova koja nisu bila obuhvaćena ranijim bilateralnim sporazumima. Stupanjem na snagu Sporazuma CEFTA prestali su važiti bilateralni sporazumi koji su ranije regulirali pitanja, sada detaljno obrađena u CEFTA-i. CEFTA se pokazala boljim rješenjem u odnosu na ranije bilateralne odnose i to je vidljivo iz više različitih aspekata. U pogledu pravila konkurencije CEFTA ovu oblast detaljno regulira u poglavlju V, u okviru općih odredbi, koje predstavlja najobuhvatnije poglavlje i ova pravila sadržana su u članovima 19-21. Dio koji se odnosi na pitanja konkurencije uređuje pitanja državnih monopola i državnih trgovinskih preduzeća, pravila konkurencije u poduzetništvu i državnu pomoć. Ove odredbe usmjerene su u pravcu kontinuiranog uvođenja propisa i provođenja pravila i prakse u međusobnoj trgovini strana, prema standardima i normama posebno Evropske zajednice i WTO-a. Ovaj sporazum od esencijalnog je značaja za BiH. „Eksterni uticaj se ponajprije eksponira kroz Sporazum o pristupanju i izmjeni CEFTA, dokumenta koji je zbog sublimiranja komunitarnih zahtjeva u pogledu proizvodnje, trgovine, pravila tržišne utakmice od vitalnog značaja za zemlje regiona.“³⁶

³⁴ Sporazum CEFTA, Sl. gl. BiH, br. 9/07.

³⁵ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, *Komentar na odredbe Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006)*, Sarajevo 2007, s. 6, dostupno na http://www.mvteo.gov.ba/sporazumi/trgovinski/regionalni/Default.aspx?id=1031&template_id=50&pageIndex=1.

³⁶ E. Rizvanović, *Izazovi liberalizacije i tržišno natjecanje u Bosni i Hercegovini*, VI majsko savjetovanje: Liberalizam i zaštita konkurencije, Kragujevac 2010, s. 150.

5. Zaključak

Državni intervencionizam i danas je aktuelan i ostaje bitan instrument za rješavanje ekonomskih i socijalnih problema, gdje država izdvajanjem dijela javnih sredstava prioritetno nastoji ostvariti ekonomske funkcije: alokacija sredstava, redistribucija dohotka, makroekonomska stabilnost, čime na posredan način utječe i na ostvarenje socijalne funkcije, s krajnjim ciljem stvaranja države blagostanja. Državna pomoć najvažniji je segment državnog intervencionizma, a veliki iznosi, koji se na godišnjem nivou izdvajaju za državnu pomoć, upućuju na kontinuitet tog instituta, posebno u kontekstu ostvarenja ekonomskih i socijalnih ciljeva. Državna pomoć po prirodi je diskriminatornog karaktera jer je država dodjeljuje samo pojedinim tržišnim subjektima (npr. pomoć malim i srednjim preduzećima, pomoć u privatizaciji itd.), koji su isključeni iz tržišne utakmice, kao posljedica prirodne neravnopravnosti koja se ispoljava na tržištu.

U BiH, prije usvajanja Zakona o sistemu državne pomoći, postojali su neki oblici uključivanja države u privredu (poljoprivreda, mala privreda i sl.), ali nisu bili stvoreni preduvjeti za efikasno ostvarenje ekonomske funkcije. Kašnjenje u usvajanju zakona o državnoj pomoći i institucionalna neizgrađenost predstavljaju razloge za marginaliziranje državnog intervencionizma u BiH. Zakon je od velikog značaja i za evropske integracione procese jer u biti označava ne samo prihvatanje zahtjeva EU već, prije svega, standarda koji se primjenjuju u oblasti državnog intervencionizma. U prilog navedenoj konstataciji idu i vrste pomoći navedene u Zakonu, kao što je pomoć koja ima socijalni karakter i koja se dodjeljuje pojedinačnim korisnicima, pomoć za naknadu materijalne štete prouzrokovane prirodnim nesrećama ili drugim vanrednim okolnostima, pomoć za obuku zaposlenih i stvaranje novih radnih mjesta (zapošljavanje), kao i druge vrste pomoći. Formirano je i Vijeće za državnu pomoć, čime je realizirana obaveza za osnivanjem operativne nezavisne institucije na državnom nivou, koja će vršiti nadzor nad dodjelom pomoći i njenim korištenjem. Reguliranje državne pomoći u skladu s pravnom stečevinom EU ujedno znači i da će se u BiH državna pomoć izdvajati u iznosu i od nekoliko stotina miliona KM godišnje, namjenski i po unaprijed utvrđenim kriterijima, tako da se domaća sredstva usmjeravaju na oblasti gdje su potrebna.

Usvajanje Zakona o sistemu državne pomoći u BiH pozitivan je korak za rješavanje ekonomskih i socijalnih problema, ali predstavlja i odlučujuć pomak ka evropskim integracionim procesima.

Summary

In this paper the author analyzes the problems of state intervention in the B&H, with emphasis on state aid, in the context of the requirements that B&H must fulfill in order to become a member state of the European Union. The author points out the problems regarding the adoption of relevant legislation and the establishment of institutions in the area of state aid, and the consequences which are reflected in slowing the progress of B&H towards european integration processes. The author emphasizes the importance that legal regulation of state aid has in strengthening the economic functions of the state, which indirectly influences the social situation in B&H.